

Основні організаційно-методичні засади впровадження медіаосвіти та медіаграмотності в навчально-виховний процес навчальних закладів

Мележик В. П.,
канд. тех. наук

Іванова Т. В.,
д-р пед. наук

Іванов В. Ф.,
д-р філол. наук

У статті наголошено на необхідності впровадження медіаосвіти та медіаграмотності в навчально-виховний процес навчальних закладів України, вказано на особливості змістовної частини навчальної програми «Медіаосвіта та медіаграмотність», а також підготовки за нею фахівців.

Ключові слова: медіаосвіта, медіаграмотність, навчально-виховний процес, програма.

Main organizational and methodological basic principles of implementation of media education and media literacy into educational process of educational institutions of Ukraine

Melezhyk Victor,
Candidate
of Technical Sciences

Ivanova Tetiyana,
D. Sc. (Education)

Ivanov Valeriy,
D. Sc. (Philology)

The paper stresses on the need to implement media literacy and media education into educational process of educational institutions of Ukraine; it states on the features of content part of the curriculum «Media Education and Media Literacy» as well as specialists training based on this curriculum.

Keywords: media education, media literacy, educational process, program.

Основные организационно-методические засады внедрения медиаобразования и медиаграмотности в учебно-воспитательный процесс учебных заведений Украины.

Меленжик В. П.,
канд. тех. наук

Иванова Т. В.,
д-р пед. наук

Иванов В. Ф.,
д-р філол. наук

В статье акцентировано внимание на необходимости внедрения в учебно-воспитательный процесс учебных заведений Украины медиаобразования и медиаграмотности, указано на особенности содержательной части учебной программы «Медиаобразование и медиаграмотность», а также подготовке по ней специалистов.

Ключевые слова: медиаобразование, медиаграмотность, учебно-воспитательный процесс, программа.

Загальна культура суспільства, громадські тенденції, професійна підготовка фахівців сьогодні неможливі без формування та поширення в Україні основ медіаграмотності.

Зазначене цілком узгоджується із Грюнвальдською декларацією з медіаосвіти (1982), резолюцією ЮНЕСКО (1989) щодо розвитку критичної медіа-

освіти, Віденською конференцією «Освіта для медіа та цифрового століття», Севільською конференцією «Медіаосвіта молоді», Резолюцією Європарламенту щодо медіаграмотності у світі цифрових технологій, Комюніке Єврокомісії «Європейський підхід до медіаграмотності у світі цифрових технологій», а також низкою інших документів, затверджених

Євросоюзом та ООН, в яких наголошується, що медіаграмотність є базовим елементом політики у сфері споживання аудіовізуальної інформації, основою обізнаності у питаннях інтелектуальних прав людини, необхідною умовою задля залучення громадян до участі у демократичному житті, дієвим фактором міжкультурного діалогу.

На міжнародному форумі «Альянс цивілізацій» (Мадрид, січень 2008 р.) за участі політиків, діячів культури і мистецтв різних національностей і релігій з 68 країн світу було офіційно оголошено про створення першого інтернет-порталу, цілком присвяченого медіаосвіті, медіапедагогіці, медіакомпетентності. Різними мовами світу на форумі були презентовані матеріали (книги, статті, навчальні програми) з проблем медіаосвіти (медіаграмотності).

За етимологією (від лат. media) медіа означає середовище, за допомогою якого здійснюється обмін інформацією через друковані видання, періодичну пресу, фото, звукозапис, кінематограф, телебачення, відео, комп'ютерні системи, інтернет. Дослідження останніх років свідчать: спілкування молоді з продукцією медіа перебуває на одному з перших місць.

Тому в освітній галузі потрібно вибудовувати освітню палітру таким чином, щоб навчати і тих, хто навчається, і тих, хто навчає, критично ставитися до різних видів медіаінформації, формувати вміння визначати джерела медіатекстів, їх політичну, ідеологічну, культурну та соціальну спрямованість, образно кажучи, навчити з бурхливого інформаційного потоку виокремлювати справжні людські чесноти, достовірні інформаційні матеріали та факти.

Гострота порушених питань щодо впровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес навчальних закладів буде ще відчутнішою, якщо врахувати те, що сьогоднішнє життя не можна уявити без інтернету. Саме тому медіаобізнаним сьогодні має бути кожний свідомий громадянин нашого суспільства, а не тільки учень загальноосвітньої школи чи студент вищого навчального закладу.

Важливе завдання – допомогти людині орієнтуватися в інформаційному суспільстві і формувати своє ставлення та, відповідно до отриманої інформації, свою позицію.

Окремо треба сказати про навчальну програму «Медіаосвіта та медіаграмотність», яку розміщено на сайтах Міністерства освіти і науки України, Інституту інноваційних технологій і змісту освіти, електронною поштою надіслано до навчальних закладів. Більше того, обговорення проекту цієї програми відбулося на засіданнях вчених рад провідних закладів післядипломної педагогічної освіти: Харківської та Херсонської академії неперервної педагогічної освіти, Чернігівського, Вінницького та інших обласних інститутів післядипломної пе-

дагогічної освіти. Усі зауваження та пропозиції, що надійшли до розробників проекту навчальної програми, були ретельно опрацьовані та внесені в її змістовну частину.

Варто вказати на одну особливість розробленої програми щодо її структури. Вона складається із двох змістовних модулів, а саме: «Теоретичні основи медіаграмотності» та «Практична медіалогія», що можуть вивчатися як комплексно, так і окремо з додатковою вибірковою частиною іншого модуля. У зв'язку з цим окремі теми першого змістовного модуля частково повторюються в окремих темах другого. Наприклад, «Стандарти журналістської діяльності» і «Стандарти в медіа» або «Сучасні маніпулятивні технології мас-медіа» і «Прихований вплив медіа на свідомість особистості», або ще «Технології підсвідомого впливу мас-медіа» і «Теорії впливу медіа». Таке часткове дублювання за змістом окремої тематики змістовних модулів навчальної програми створює гнучку технологію розробки робочих програм для педагогічних і науково-педагогічних працівників з розподілом їх на нормативні і вибіркові складники.

Важливою є відповідь на запитання: що таке медіаосвіта та медіаграмотність і чого навчати учнів загальноосвітніх шкіл та студентів вищих педагогічних навчальних закладів? У зв'язку з цим постало не менш важливе запитання: як навчити тих, хто буде навчати учнів загальноосвітніх шкіл та студентів вищих педагогічних навчальних закладів? Було прийнято неординарне рішення: розпочати навчання педагогічних і науково-педагогічних працівників не «знизу», як зазвичай, а «зверху», тобто зробити медіаобізнаними насамперед викладачів закладів післядипломної освіти педагогічних працівників та вищих педагогічних навчальних закладів, які в майбутньому будуть навчати вчителів загальноосвітніх шкіл на курсах підвищення кваліфікації педагогічних працівників та студентів вищих педагогічних навчальних закладів. Для цього Інститут інноваційних технологій і змісту освіти Міністерства освіти і науки України спільно з Академією української преси провів низку тренінг-семинарів за вищезначеною програмою з обсягом годин один національний кредит (1,5 кредиту Європейської кредитно-трансферної системи). Такою роботою були охоплені викладачі з 20 закладів післядипломної педагогічної освіти, 19 педагогічних інститутів і університетів, Української інженерно-педагогічної академії (м. Харків), десяти педагогічних коледжів (загалом понад 50 вищих навчальних закладів), проректори (заступники директорів) вищих педагогічних навчальних закладів, представники управлінь освіти і науки обласних державних адміністрацій. Усі учасники тренінг-семинарів отримали сертифікати, що дають право на освітню діяльність щодо викладання основ медіаосвіти в навчальних закладах, та рекомен-

дації розпочати викладання за згодою керівництва закладу курсу «Медіаосвіта та медіаграмотність» згідно з програмами, що розроблені та затверджені безпосередньо в навчальному закладі.

Одночасно було проведено низку регіональних нарад-семінарів (Дніпропетровськ, Донецьк, Запоріжжя, Луганськ, Полтава, Севастополь, Слов'янськ, Харків, Херсон, Хмельницький, Чернігів) задля підготовки вчителів-координаторів загальноосвітніх шкіл за програмою «Медіаосвіта та медіаграмотність» обсягом годин один кредит Європейської кредитно – трансферної системи. У роботі регіональних нарад-семінарів взяли участь понад 300 вчителів-координаторів загальноосвітніх навчальних закладів із 250 шкіл, яким також видано сертифікати на право освітньої діяльності з викладання курсу «Медіаосвіта та медіаграмотність».

Оскільки така діяльність не набула унормованого характеру, Академія української преси спільно з Інститутом інноваційних технологій і змісту освіти прийняли рішення щодо неформального моніторингу процесу впровадження медіаосвіти та медіаграмотності в навчально-виховний процес навчальних закладів України.

Упровадження медіаосвіти та медіаграмотності в навчально-виховний процес навчальних закладів потребує відповідного програмного та навчально-методичного забезпечення. На сьогодні розро-

блено та надіслано до відповідних навчальних закладів програми з медіаосвіти та медіаграмотності для учнів початкової та старшої школи, для студентів вищих педагогічних навчальних закладів, для педагогічних і науково-педагогічних працівників (вчителів загальноосвітніх шкіл та викладачів вищих педагогічних навчальних закладів і закладів післядипломної педагогічної освіти). Уперше в Україні підготовлено та видано з відповідним грифом Міністерства освіти і науки підручник «Медіа освіта та медіаграмотність» (вийшло вже три видання!). Зазначений підручник надіслано до всіх навчальних закладів, в яких впроваджується медіаосвіта та медіаграмотність. На допомогу вчителям загальноосвітніх шкіл видана збірка «Практична медіа освіта: авторські уроки» обсягом 25 умовно-друкарських аркушів та видання «Медіаосвіта та медіаграмотність: короткий огляд».

Відлуння впровадження медіаосвіти в навчально-виховний процес навчальних закладів України досягло держав – колишніх республік колишнього Радянського Союзу. Академія української преси веде перемовини з представниками навчальних закладів та громадськими організаціями Білорусі, Казахстану, Молдови, Грузії, Вірменії, Азербайджану та ін. щодо обміну досвідом та співпраці з організаційного та навчально-методичного забезпечення впровадження медіаосвіти в освітню галузь вищезгаданих держав.

Подано до редакції: 15. 02. 2015 р.

